

SANDRA BERNOTAITĖ. BŪTINYBĖ TAPATINTIS (7).

Nemylime savo tautos; mylime savo draugus. Giminių ir artimųjų nepasirenkame, jie mums įgimti; mūsų draugai ir mylimieji gali priklausyti ir priklausyti bet kokiai tautai, rasei, grupei. Žydų kilmės vokiečių Hannah Arendt prisipažino: „Niekada gyvenime „nemylėjau“ tautos ar grupės - nei

vokiečių tautos, nei prancūzų, nei amerikiečių, nei darbo klasės, nei ko nors panašaus. Išties myliu „tik“ savo draugus ir žinau tik vienos rūšies meilę, kuria tikiu, - tai meilė asmenims.“ Priklausymas (*belonging*) kokiai nors žmonių grupei ar tautai, sako Arendt, yra natūrali būseną - mes priklausome nuo tos dienos, kai gimstame. Tačiau nereikia to painioti su politiniu priklausymu kokiai nors organizuotai grupei, kurios narių pažiūroms, įsitikinimams pats pritarti, esi sąmoningas narys.

Meilė ar draugystė, žinoma, gali rasti ir tarp vieningas pažiūras turinčių organizacijos narių, ir tarp skirtingoms grupėms priklausančių žmonių, kurių pasaulėžiūra visiškai nesutampa. Bet meilė politikoje – tai veidmainiškumas. Lietuviškoji tapatybė – kaip ir viskas, kas susiję su žmonių grupėmis, su tauta ir tautiškumu – yra socialinė-politinė sfera, vadinasi, kalbėdami apie ją, visuomet turime omenyje *politinę tapatybę*. Į politinę sferą, atsižvelgiant į H. Arendt patarimą, nereiktų painioti jausmų, t.y. meilės ar neapykantos (išties tai dvi tos pačios monetos pusės). Visgi labai norisi šaukti apie savo *meilę tautai*, o kitaminčių klausti: „Tai ką, nemyli savo tautos, jeigu taip negražiai kalbi, jeigu vien juoda matai, vien tik kritikuoji?“

Nusiėmę atsakomybę už *jausmus* savo tautai, galbūt neteksime poreikio mesti į tą patį katilą ir jausmų kitoms tautoms ar šalims, ar sąjungoms. Nebeliks prasmės klausti: „Tu ką, myli Europos Sąjungą?“ – „O tu ką – pasiilgai Sovietų Sąjungos, nori grįžti į draugišką Rusijos glėbį?“ Kaip būtų gerai, jeigu taptų savaime aišku, kad Lietuva negali rinktis pusių „demokratiškų Vakarų“ ir „totalitarinių Rytų“ fronte, nes ant kortos pastatytas jos pačios egzistavimo klausimas. Tai ne jausmų,

o politinio pasirinkimo (ir sąmoningumo) reikalas: arba Lietuva laisva, arba Lietuvos nėra. Tik demokratiška Lietuva gali būti suvereni, daugiatautė, nevienmintė ir nevienalytė, siekianti būti *atvirąja*, bendruomenė, kurią patys kuriame ir keičiame, už kurią patys atsakome.

Bendruomenę efektyviai suvienyti gali ir diktatorius, siunčiantis savo šalies žmones maršo žingsniu į mirtį, o paskui atsisakantis garsiai skaičiuoti aukas. Uždaroji bendruomenė, traukianti grįžti į gentinę santvarką, o politikoje – pasikliauti mistika ir prietarais, tarsi siūlo saugumą, kurio kai kam trūksta „vakarietišku vertybių“ aplinkoje, žadančioje tik dar daugiau išsibrovimo iš pasaulio, daugiau pokyčių, pasirinkimų, atvirumo; aplinkoje, kur tradicijos kvestionuojamos ir kai kurių atsisakoma, kur religija – viena, stipri, privaloma – netenka autoriteto. Kovoti už bendruomenės vieningumą – *neriškia tapti altruistu*, „geru žmogumi“, siekiančiu gėrio kitam labiau nei sau. Būti individualistu *neriškia būti egoistu*, kaip mano kai kurie kolektyvizmo šalininkai. Individualistas atsisako bijoti prievartinio autoriteto, nesvarbu, kas tai bebūtų – partija, diktatorius, tėvas ar Dievas – nes būtent baimė skatina žmones burtis ir stiprinti sienas, kurios tik didina autoriteto galią, atimančią iš konkretaus žmogaus laisvę gyventi sulig savimi.

Apie ką iš tiesų kalbame, kai „ieškome savo lietuviškosios tapatybės“? Mes kalbame apie baimę prarasti *įsivaizduojamos bendruomenės* globą, kalbame apie baimę pareikšti, jog siekiame būti individualūs, jog įmanoma suteikti laisvę ne tik sau, bet ir kitam: laisvę rinktis, laisvę išsakyti savo nuomonę, laisvę mylėti ir laisvę mirti. Mes turime nuolat sau priminti, jog kovojom būtent už tokią Lietuvą – laisvą ir nepriklausomą – todėl sunku apsaugoti, koks absurdiškas man atrodo šen bei ten vis išnyrantis pareiškimas: „Ne tokios Lietuvos norėjom!“ Žinoma, drąsiau yra šūkauti apie kažkokią įsivaizduojamą idealią šalį, negu būti blogiui netolerantiškam realioje, toli gražu ne tobuloje, šalyje. Lengviau būti humanišku priespaudoje, būnant kaliniu, tremtiniu, kankiniu, nes laisvė atsineša su savimi pareigą stoti akistaton su savo baimė ir *prisiimti atsakomybę* už savo praeities klaidas ir dabarties veiksmus.

* * *

Esame savimi, esame ne kitokie nei galėtume būti mes, būtent mes, esame būtent tokie todėl, kad tokie esame. Žinau, kad neturėsiu kitos tėvynės, ji – svarbiausioji mano tapatybės dalis, individualybės šaknys. Mano asmeninei laisvei reikia, kad

mano tėvynė būtų suvereni. Tapatybė su bendruomene man negali ir neturi užgožti būtinybės būti laisva.

[Sandra Bernotaitė](#)

Ši dalis - paskutinioji Sandros Bernotaitės esė "Būtinybė tapatintis". Kitas šešias galite rasti, [paspaudę ant šios nuorodos](#).